

Крепак І.С. Науковий керівник - доцент, к.е.н. Слєпньова Л.Д.
ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА
У статті здійснений експрес-аналіз рівня фінансової безпеки промислового підприємства на базі існуючих методик.

В статтє осуществлен експрес-аналіз уровня фінансової безпеки промислового підприємства на основє существующих методик.
Розвиток будь-якого підприємства, що успішно функціонує в умовах ринкової економіки, розглядається як постійний процес його взаємодії із зовнішнім середовищем. Саме тому все більшої актуальності набуває проблема захисту інтересів суб'єкта господарювання від негативного впливу загроз, що походять від контрагентів його⁴⁶

економічних відносин. В таких умовах є доцільним і необхідним формування надійної системи захисту, і перш за все, економічних і фінансових інтересів підприємства. Фінансова безпека є найважливішою складовою економічної безпеки підприємства, її значимість не залежить від галузевої специфіки підприємства. Це обґрунтовується, насамперед, самою сутністю підприємства, тобто господарською діяльністю, яка спрямована на отримання максимального прибутку або підприємницького доходу. Трансформаційну кризу української економіки, яка охопила всі сфери і стала суттєвою перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства, можна вважати головним чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем. Сучасна українська економіка характеризується активним формуванням і розвитком ринкових відносин та інститутів. Нині підприємці в своїй практичній діяльності стикаються не лише з економічними, організаційними, правовими труднощами, але і з негативним впливом деяких суб'єктів. Тобто виникає необхідність підтримки достатнього рівня фінансової безпеки підприємства. Проблеми визначення рівня фінансової безпеки підприємства знайшли своє відображення у працях таких науковців як І.О. Бланк, Т.Б. Кузенко, К.С. Горячева, Л.П. Гомілко, С.Н. Ілляшенко, О.В. Ареф'єва, Ю.Б. Кракос, Н.І. Сєрик, Л.І. Донець, Н.В. Ващенко, Л.С. Яструбецька. Проте, питання оцінки фінансової безпеки підприємства розглянуто фрагментарно та потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є оцінка рівня фінансової безпеки промислового підприємства на базі існуючих методик.

Сьогодні кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися в складних умовах ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, володіти методикою управління системою фінансової безпеки з метою забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості.

Методики визначення рівня фінансової безпеки підприємства можна розділити на три групи:

1 група - ті, що пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства;

2 група - ті, що пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства;

3 група - ті, що пропонують визначати інтегральний показник фінансової безпеки підприємства.

Для експрес-аналізу рівня фінансової безпеки ВАТ «Дружківський завод металевих виробів» використано методики першої та третьої групи.

До першої групи методик оцінки фінансової безпеки підприємства можна відноситися ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки підприємства на підставі аналізу індикаторів фінансової безпеки підприємства[2, с. 102].

Для загальної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства використаємо метод балів. В основі визначення класу (рівня) безпеки лежать граничні значення показників та їх рейтинг. Якщо показник має значення вище нормального то йому

присвоюють 1 клас, нижче нормального, але вище критичного – присвоюють 2 клас, нижче критичного – 3 клас. Для одержання узагальнюючої оцінки рівня безпеки використаємо показники, що представляють особовий інтерес для дослідження з погляду вивчення поточної фінансово- економічної політики, ліквідності балансу і т.п. Для визначення класу рівня безпеки підприємства відібрані шість показників, а саме коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт автономії, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт забезпеченості запасів, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. Модель шкали, що включає відібрані показники подана в табл. 1 [1, с. 16-17].

47

Таблиця 1- Показники оцінки рівня фінансової складової економічної безпеки підприємства

Найменування показника

1. Коефіцієнт рентабельності активів
2. Коефіцієнт автономії
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності
4. Коефіцієнт забезпеченості запасів
5. Коефіцієнт оборотності активів
6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості

1 клас

більш 0,094

Більш 0,7

Більш 0,5

Більш 0,8

Більш 0,95

Більш 5,2

2 клас

0,047 – 0,094

0,5 - 0,7

0,2 - 0,5

0,5 – 0,8

0,5 – 0,95

2,5 – 5,2

3 клас

менше 0,047

менше 0,5

менше 0,2

менше 0,5

менше 0,5

менше 2,5

Загальна оцінка безпеки дається у балах. Бали являють собою суму добутоків рейтингу кожного показника на клас (див. формулу 1). Рейтинг показника визначається економістом у залежності від цілей дослідження і важливості показника для обраного напрямку дослідження.

де B – сума балів; P_{ei} – рейтинг i -го показника;

K_{li} – клас i -го показника.

Показники

1. Коефіцієнт рентабельності активів
2. Коефіцієнт автономії
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності
4. Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власних джерел
5. Коефіцієнт оборотності активів

6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості

Разом

Рейтинг Фактичне значення показ- показника

Клас Бали

ників, %

2007 2008 2009 2007 2008 2009 2007 2008 2009

$$B = \sum P_{ei} * K_{li}, \quad (1)$$

При визначенні класу показників варто використовувати наступну градацію: 1 клас – високий рівень безпеки (100 – 150 балів); 2 клас – нормальний рівень безпеки (151 – 250 балів); 3 клас – критичний рівень безпеки (251 – 300 балів).

Але при визначенні класу (рівня безпеки) підприємства (тобто при узагальнюючій оцінці) можливе виділення додаткової передкризової зони. Тоді доцільно визначити наступні межі класів:

1 клас – високий рівень безпеки підприємства (100 – 150 балів); 2 клас – нормальний рівень безпеки підприємства (151 – 230 балів); 3 клас – передкризовий рівень безпеки підприємства (231 – 250 балів). 4 клас - критичний рівень безпеки підприємства (251 – 300 балів)[4, с. 10-11].

Таблиця 2 - Визначення рівня безпеки ВАТ «Дружківський завод металевих виробів»

25 0,0003 0,062 0,109

3

2

1

75 50 25

20 0,69 0,67 0,87 2 2 1 40 40 20

20 0,01 0,33 1,13

15 0,35 0,37 0,75

10 1,9 1,8 1,59

10 65,7 93,55 47,65

3

3

1

1

2

3

1

1

1

2

1

1

60 40 20

45 45 30

10 10 10

10 10 10

100

240 195 115

48

Сума балів, розрахована по даному підприємству за 2007-2009р.р. складає 240, 195, 115, що відповідає 3 класу у 2007р.- передкризовий рівень безпеки підприємства, 2 класу у 2008р.- нормальний рівень безпеки підприємства та 1 класу у 2009р.- високий рівень безпеки підприємства.

Запропонована методика не є у повній мірі універсальною, адже порогові значення показників значно різняться для підприємств різних галузей господарства. Також, дана методика не дозволяє провести діагностику загроз, що виникають у фінансовій

сфері діяльності підприємства.

У ході аналізу наукової літератури було відзначено, що більш чітко та обґрунтовано оцінка рівня фінансової безпеки підприємства розглянута у методиках третьої групи, які ґрунтуються на визначенні інтегрального показника фінансової безпеки підприємства.

Таблиця 3 - Показники оцінювання рівня фінансової безпеки за секторами
Наступним етапом, після розрахунку наведених у табл. 3 показників, є визначення узагальненого показника ФБП, для цього доцільно скористуватися методом інтегральної оцінки фінансової безпеки з використанням радару потенційних можливостей підприємства. Цей метод дозволяє оцінювати рівень ФБП протягом декількох періодів часу та порівнювати результати в динаміці, а також оцінювати позицію підприємства, порівняно із конкурентами, крім того, фінансовий менеджер може самостійно визначати вагомість кожного сектору та показника, в залежності від поточного стану зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства[5].

Сектор

Показник

Роки

Нормативне значення

2007

2008

2009

1.Структури капіталу

Коефіцієнт автономії

0,69

0,67

0,87

>0,5

Коефіцієнт заборгованості

0,3

0,33

0,13

<0,4

Коефіцієнт фінансового левериджу

0,2

0,32

0,08

>3,0

2.Плато- спроможності

Коефіцієнт фінансової стійкості

0,23

0,29

0,44

0,4-0,6

Коефіцієнт поточної платоспроможності

5

0,33

1,11

>0,2

3.Фінансової стійкості

Коефіцієнт покриття

1,92

2,73

8,54

<1

Коефіцієнт маневреності

0,24

0,29

0,44

>0,5

4.Рента- бельності

Коефіцієнт рентабельності активів

0,03

6,2

10,9

↑

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу

4,3

9,1

6,8

↑

Коефіцієнт чистої рентабельності

1,46

2,67

2,67

↑

5.Ділової активності

Коефіцієнт оборотності активів

1,9

2,1

1,74

↑

Коефіцієнт оборотності мобільних активів

3,8

3,3

2,8

↑

49

В якості інтегрального показника оцінки ФБП використовується відносна площа радара, побудованого всередині кола, яке має число радіусів рівне кількості показників, згрупованих у сектори. В залежності від визначеної фінансовим менеджером вагомості кожного сектору, обирається кут розподілу секторів (що більше вагомість сектору, то більший кут між радіусами, яки формують цей сектор). Саме коло представляє собою модель ідеального підприємства-еталона, яке могло б отримати найкращі оцінки по кожному з запропонованих показників. Площа кола визначається за формулою:

$$S = \pi R^2, \quad (2)$$

де S – загальна площа кола; R – довільний радіус кола, що дорівнює максимальній оцінці для кожного

показника в одиницях довжини. Площа радара, що вписується у коло розраховується за такою формулою:

$$S_p = 12 \sin \left((a_1 * a_2 + a_2 * a_3 + \dots + a_{n-1} * a_n + a_n * a_1) \right), \text{ де } a_1, \dots, a_n - \text{значення показника;}$$

\langle – кут, що утворюють радіуси в сегментах.

Припустимо, що вагомість кожного з сегментів однакова, тоді кут між радіусами можна розрахувати за формулою:

$$360 \cdot \langle = n,$$

де n – кількість показників, за якими проводиться оцінка[5].

360. Визначимо, що $\langle = = 30$.

12 Далі розрахуємо S_p для досліджуваного товариства за 2007-2009р.р.:

$$S_{2007p.} = 1 \sin 30 \cdot (0,69 \cdot 0,3 + 0,3 \cdot 0,2 + 0,2 \cdot 0,23 + 0,23 \cdot 5 + 5 \cdot 1,92 + 1,92 \cdot 0,24 + p_2$$

(3)

(4)

Площа радара, розрахована по даному підприємству, збільшується протягом 2007-2009р.р. з 7,27 до 30,73, тобто наближується до моделі ідеального підприємства-еталона, яке могло б отримати найкращі оцінки по кожному з запропонованих показників.

Отже, у дослідженні наведена оцінка рівня фінансової безпеки промислового підприємства на базі існуючих методик, за допомогою спеціально відібраних показників з урахуванням галузевої приналежності та стратегії подальшого розвитку підприємства.

Перелік використаних джерел

1. Александров И.А. Оценка финансовой безопасности промышленного предприятия // Наукові праці ДонНТУ. – 2002. – №46. – С.12–19

$$0,24 \cdot 0,03 + 0,03 \cdot 4,3 + 4,3 \cdot 1,46 + 1,46 \cdot 1,9 + 1,9 \cdot 3,8 + 3,8 \cdot 0,69 = 14 \cdot 28,865 = 7,27 \quad S_{2008p.}$$

$$= 1 \sin 30 \cdot 99,4708 = 24,87$$

$$p_2 \quad S_{2009p.} = 1 \sin 30 \cdot 122,9099 = 30,73$$

p_2

50

2. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки, 2009. – №1. – С.98-103

3. Гомілко Л.П. Оцінка фінансової безпеки підприємства/ Л.П. Гомілко, Т.Ф. Косянчук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2006. – № 4. – Т. 2. – С. 46–49.

4. Євдокімов Ф.І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства // Наукові праці ДонНТУ. – 2002. – №46. – С. 6 – 12 5.

www.rusnauka.com Кузенко Т.Б. Узагальнення підходів до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства